

УДК 821.111-31Шан7Nat(71).09

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2026-217-19>**СТИЛІСТИЧНІ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ
ШАНТАЛЬ ГАРАН «NATALIA»****STYLISTIC AND LINGUISTIC-CULTURAL FEATURES
OF NOVEL “NATALIA” BY CHANTAL GARAN****Звягіна Г. О.,***orcid.org/0000-0002-9778-6833**кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри культурології та українознавства**Запорізький державний медико-фармацевтичний університет***Соляненко О. Л.,***orcid.org/0000-0003-2309-0718**старший викладач кафедри іноземних мов**Запорізький державний медико-фармацевтичний університет*

Стаття присвячена дослідженню дебютного роману «Natalia», написаного квебекською письменницею Шанталь Гаран. Твір доступний завдяки перекладу львівського видавництва Анетти Антоненко. Як особливий різновид діалогу різних культур переклад має ряд спеціальних прийомів для найкращого відображення стилістичних особливостей оригінального твору, які використані і для розглянутого роману. Визначено лінгвокультурну специфіку та відображення індивідуального стилю авторки у творі. Серед використаних методів для дослідження твору є як літературознавчі – біографічний, серед мовознавчих – описовий та контекстуального аналізу. Значне місце у романі посідають лексичні реалії, подані різними мовами, найбільше німецьких та англійських, значно менше французьких, чимало з них пов'язано з подіями Другої світової. Більшість з цих висловів авторка пояснює та перекладає французькою сама, у тому ж реченні, що дозволяє не відволікатись читачу на примітки. Використання саме німецької обумовлено біографією головної героїні. Захоплення героїв музикою відображено завдяки цитатам англійською. Нечисленні латинські стійкі вислови позначають важливі для письменниці поняття. Фразеологічні одиниці є виразною ознакою індивідуального стилю письменниці, присутні також трансформовані та індивідуально-авторські, завдяки ним створено ефект подвійної актуалізації, градації, їх зміст обігрується для створення іронічного контексту. Серед символів у творі використано релігійний – образ Божої Матері Ченстоховської та генеалогічного дерева як основи сюжету та базового для героїв поняття. Досліджено основні тропи роману – епітети, порівняння. Роман, написаний авторкою-іноземкою про долю української жінки-єврейки примушує задуматись над багатьма важливими питаннями.

Ключові слова: лексичні реалії, символи, фразеологізми, епітети, порівняння.

The article is devoted to the study of the debut novel "Natalia", written by the Quebec writer Chantal Harand. The work is available thanks to the translation of the Lviv publishing house by Anetta Antonenko. As a special type of dialogue between different cultures, translation has a number of special techniques. It is designed to best reflect the stylistic features of the original work. Such techniques are also used for the considered novel. Linguistic-cultural specificity and reflection of the author's individual style in the work are determined. Among the methods used for researching the work is biographical, which belongs to literary studies. Among the linguistic methods are descriptive and contextual analysis. Lexical realities occupy a significant place in the novel. Lexical realities are presented in different languages, mostly German and English, much less French. Many lexical realities are associated with the events of World War II. Most of these expressions are explained and translated into French by the author herself, in the same sentence. This allows the reader not to be distracted by notes. The use of the German language is due to

© Звягіна Г. О., Соляненко О. Л., 2026

Стаття поширюється
на умовах ліцензії
відкритого доступу (CC BY 4.0)

the biography of the main character. The characters' passion for music is reflected through quotes in English. A few Latin aphorisms denote concepts important to the writer. Phraseological units are a distinctive feature of the writer's individual style. In addition to standard phraseological units in different languages, there are also transformed and individually authored ones. Thanks to such units, the effect of double actualization and gradation is created. The content of such units is used to create an ironic context. Among the symbols used in the work is the religious image of Our Lady of Czestochowa. Also among the symbols is a family tree as the basis of the plot and a basic concept for the characters. The main tropes of the novel are investigated – epithets, comparisons, rhetorical questions, ellipsis, gradation, parcellation, tautology, aposiopesis, polysyndeton. A novel written by a foreign author about the fate of a Ukrainian Jewish woman who survived the war. It forces readers to think about many important questions.

Key words: lexical realities, symbols, phraseological units, gradation, parcellation, polysyndeton.

Постановка проблеми. У 2018 році Шанталь Гаран, письменниця з Квебеку, пише свій дебютний роман «Natalia». Твір, який сьогодні став особливо актуальним у зв'язку із подіями російсько-української війни, написаний на основі реальних свідчень, архівних відомостей та інтерв'ю головних героїв цієї оповіді.

Сюжет твору є простим на перший погляд: шістдесятидворічний норвежець Толлеф Ольсен на прохання сина, який досліджує свій родовід, розпочинає пошук відомостей про свою матір, яка віддала його на всиновлення ще у 1945 році. За допомогою посередника, Жанни, він передає їй листа з проханням про зустріч. Жінки зближуються, Наталія розповідає їй багато про своє минуле, але зустріч так і не відбувається через смерть головної героїні.

Головна героїня, яка вціліла під час Другої світової війни, приховує чимало секретів, які поступово відкриваються читачу, шар за шаром, у всіх правдивих, часто натуралістичних та огидних подробицях. А ще історія пані Мюллер викликає у читача чимало запитань: чи варте спасіння угоди із совістю або яким є «правильний вибір» для жінки з огляду на її беззахисність перед чоловіками, на які кожен має відповісти сам [2, с. 1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню лінгвокультурології як науки присвячено ряд праць таких вчених, як Л. Кожухівська, Т. Левченко, О. Потапенко, Я. Потапенко, Т. Чубань; взаємозв'язок між мовою, літературою та національною культурою розкривають роботи В. Ващенко, П. Гриценка, В. Жайворонка, М. Кочергана, О. Чередниченка.

Еквівалентності перекладу та місцю перекладних текстів загалом у культурному процесі присвячені дослідження Р. Зорівчак, В. Карабан, В. Коптілова, І. Корунця, Ю. Найди, С. Флорін та багатьох інших.

Художній переклад є особливим способом міжкультурної комунікації, стверджує Ю. Шепель, в основі якого лежить певна система вербальних форм, що несуть в собі смисл і значення, виражені засобами однієї мови (мови оригіналу) та перекодовані в іншу (мову перекладу) шляхом різноманітних трансформацій, що торкаються всіх рівнів контактуючих мовних систем [7, с. 132].

Перекладачі використовують відповідні методи та підходи для збереження стилістичних особливостей оригінального твору, а саме: дослівний переклад; адаптація; калькування; створення нових слів чи виразів; транскрипція та транслітерація, відтворення звукових або графічних особливостей оригіналу; інтертекстуальність; функціональний еквівалент [3, с. 1385]. Перекладачка твору, Ганна Залевська, широко використовує названі прийоми, тим самим адаптуючи текст франкомовного автора для українського читача.

О. Матузкова у своїй монографії, присвяченій взаємозв'язку лінгвокультури та перекладу, слушно зазначає, що переклад зв'язує не тільки пару мов, він з'єднує різні культури, різні нації, різні епохи. Переклад завжди належить одночасно двом культурам і увесь час перебуває в пошуку «балансу» між ними [5, с. 89].

Мета дослідження. Завдяки вдалому перекладу, цікавою з точки зору дослідження роману стає лінгвокультурна специфіка тексту, яка охоплює лексичні, фразеологічні та граматичні одиниці з національно-культурним компонентом та складається з лексичних реалій, лінгво-

концептів, фразеологізмів, символів, метафор [5, с. 106]. Індивідуальний стиль автора також стає предметом розгляду, оскільки ці поняття нерозривно взаємопов'язані. Тож метою статті є виявлення таких особливостей у романі.

Серед завдань нашої роботи: виявлення різновидів відображення лінгвокультурної специфіки; визначення їхніх функцій у тексті твору; дослідження особливостей індивідуального стилю авторки.

Для вивчення роману використовуємо такий літературознавчий метод як біографічний, серед мовознавчих методів обираємо описовий та контекстуального аналізу.

Виклад основного матеріалу. Варто зважати на те, що роман в оригіналі написаний французькою, тож деякі специфічні лексичні елементи додано перекладачем. До тексту додано також багато висловів німецькою, що відсилає читачів у часи напередодні Другої світової війни та до її подій.

До лексичних реалій належать: «В очі кинулися три слова: *krigsfange, slave arbeit*. В'язень війни, примусові роботи» [1, с. 10], «Таких, як мій чоловік, називали *Volksdeutsche*, тобто люди, для яких німецька мова й культура були рідними, але вони не мали німецького громадянства й жили поза кордонами Рейху» [1, с. 57]. Пояснення таких висловів Гаран дає у тексті.

Натомість деякі з них вжито без коментарів, тож зноски зроблено перекладачем у кінці тексту: «Кадри з берлінськими потягами *S-Bahn* (Скорочення від нім. *Stadtschnellbahn* – міська швидкісна залізниця.) перемежались в голові з образами забитих людьми потягів...» [1, с. 150].

Деякі вислови одночасно і пояснено авторкою і існує примітка перекладача: «Відколи я тут, весь час кажу собі – *genug ist genug* (Нім. дослівно «занадто є занадто», тут «досить») – *Genu* що? – Це означає, що з мене досить, я більше не можу» [1, с. 178].

Окрім німецької, серед лексичних реалій досить відчутна присутність англійської: «Рівно о тринадцятій годині він переступив поріг кав'ярні *Cafe Odin*, що навпроти будинку, де жила Біргіт» [1, с. 103], «Тільки проходячи паспортний контроль авіакомпанії *KLM*, вона, нарешті, відчула себе готовою – тепер можна повертатися» [1, с. 122].

Саме з англійською мовою пов'язане відображення захоплення героїв музикою: «А почувши по радіо *No Woman, No Cry*, він підвищив гучність до максимуму. *Бобмарлівський період* у житті Маріуса позначився й на ньому, отже, слова цієї пісні він знав напам'ять. Коли б Маріанна побачила, як він на всю горлянку співає *everything's gonna be alright, everything's gonna be alright*, вона б точно впала від здивування!» [1, с. 24].

До стилістичних особливостей твору належить пояснення авторкою англійських висловів у тексті для точнішого розуміння читачами: «Реакція старої жінки була доволі жвавою: «– *Why now?* Вона повільно підвелася та вирушила на кухню, повторюючи до себе: *Чому саме зараз?*» [1, с. 30].

За необхідності, переклад інших подано у примітках: «– Фінн Ходт. *That's his name!* (Так його звали! (англ.)) – сказала вона, вказуючи пальцем на праву скроню, вочевидь дуже горда своєю пам'яттю» [1, с. 95].

Нечисленними є вкраплення латинських висловів, і їх переклад винесено до приміток: «Ні, власний *modus operandi* (Спосіб дії (латин.)) довелося прийняти під примусом обставин життя» [1, с. 59], «Остання взяла на себе роль *mater familiae* (Матір сімейства (латин.))» [1, с. 70].

Поодинокими у романі є лексичні реалії французькою: «Отже, Жанна нашвидкуруч поснідала й вирушила в дорогу після того, як ведучий програми *C'est bien meilleur le matin* (Ранкова радіопрограма, яка працювала до 2013 року на канадському каналі *Zone Radio*) повідомив про зменшення інтенсивності руху на мосту Жак-Картьє» [1, с. 62], прокоментовані наприкінці перекладачкою.

Лексичні реалії, подані мовою оригіналу, часто пов'язані безпосередньо з історичними реаліями Другої світової, про які згадує Наталія-Анна: «*Пакт Молотова-Ріббентропа*, ти про це щось знаєш, сподіваюсь?» [1, с. 110].

Серед них також трапляються загальноісторичні: «Сиджу тут, *мов душа, забута в лімбі* (У католицизмі місце, де перебувають душі, які не потрапили до раю, але це не пекло і не чистилище)» [1, с. 178] та більш сучасні: «Скоріше б *Альцгеймер*, щоб усе це остаточно забути!» [1, с. 39], «Ми не змагаємося в *армреслінгу*, і я ніколи не пересилю твою руку» [1, с. 138]. Переважна більшість їх знайома усім і зрозуміла без коментарів.

Авторські цитати, які є фразеологізмами, подано мовою оригіналу: «Вона подумала про поширений вислів «*я кепкую з цього, як з 40-го року*» (Є припущення, що ця крилата фраза з'явилася у французькій мові наприкінці Х століття у зв'язку з очікуванням кінця світу, який зрештою не настав. А вже згодом стало використовуватися число 40, з огляду на його символічність)» [1, с. 116].

Інші фразеологічні одиниці, якими досить насичений текст твору, існують як у прямому перекладі, наприклад: «Толлеф намагався умовити її виконати так званий обов'язок, він діяв їй, примушуючи зійти *сходінками пам'яті* й переглянути залишені позаду етапи» [1, с. 120]; так і відчутно дібрані перекладачем, як, очевидно, аналог подібних висловів у французькій: «Ця жінка, вочевидь, мала талант *роздавати на горіхи*» [1, с. 142], «Вона вся *мов на голках*, уяви собі!» [6, с. 142], «Час *піти у засвіти*» [1, с. 147].

Фразеологізми у романі використано для створення подвійної актуалізації, яка присутня як у сусідніх реченнях: «Для виправдання вона почала розмови про *момент істини*. Наче *істина має тільки одне обличчя*... Утім, життя саме потурбувалося й трішки пригасило тиранію *абсолютних істин*» [1, с. 123], так і вжита у різних місцях твору.

Ще одним різновидом фразеологічної трансформації у авторки є розширення компонентного складу стійкої одиниці: «Дуже не хочеться, щоб хтось їй наказував коли й на якій сторінці розгортати *книжку своєї історії*» [1, с. 119], «Вона... не прагне *перетворитися на велику розгорнуту книжку*, на що, вочевидь, сподівається Толлеф» [1, с. 150].

Чимало стійких висловів пов'язано з релігією, хоча іудейка Анна, що колись уже двічі змінила віру, заперечує в себе будь-які її прояви: «Треба вірити. *Віра рушить гори!*» [1, с. 193].

Фразеологізми використовуються також для створення гумористичного ефекту: «– Ти поставила на *релігії хрест?* – повторила Жанна, пирскаючи зі сміху» [1, с. 177].

Присутні також індивідуально-авторські фразеологічні одиниці, які відсилають до змісту твору: «– Не сумуй, Жанно, ми ж за взаємною згодою прийняли рішення вибудувати власне життя – кожен окремо на міцних позиціях. Жанна не втрималася, їй згадалася Наталіїна верба: ... *Коли слід обирати між деревом і будинком, рішення приймається автоматично...*» [1, с. 101].

Серед символів, що репрезентують як лінгвокультурологічні особливості твору є як релігійний – Матір Божа, так пов'язаний з родоводом – походженням, корінням, що уособлює собою генеалогічне дерево. Цікаво, що Чорна Мадонна – одна з тих святинь, що однаково шанується католиками і православними. Згідно з легендами, ікона має довгу та буремну історію і є цілющою як від багатьох хвороб, так і від вогнепальних та нанесених холодною зброєю ран.

Її поява є прикметною як на початку твору, де вона уособлює сподівання: «*Чудова мадонна*. З синьою шаллю. Він роздрукував ікону із зображенням *Чорної Мадонни, Матері Божої Ченстоховської*, і прикріпив її на стіну» [1, с. 11], так і усередині, де вона супроводжує моменти сумнівів: «Толлеф витяг шухлядку, куди свого часу поклав *Чорну Мадонну, Матір Божу Ченстоховську*. Довго й уважно він вдивлявся в посічене обличчя, у темний погляд мадонни: *Пречиста Діва* немов несла на собі всю вагу світу» [1, с. 169]. Цей символ супроводжує і закінчення, даючи розраду.

Генеалогічне дерево та його синоніми вжито багато разів у тексті роману, очевидно, що цей символ є у творі стрижневим, саме на ньому будується сюжет, завдяки пошукам його він рухається: «На сьогодні моє *генеалогічне дерево* з боку батька зупиняється на тобі» [1, с. 13].

Цим поняттям Гаран настільки насичує текст, що трапляється перерахування синонімів в одному реченні: «Він багато говорить про *генеалогію* й важливість для своїх дітей та онуків дізнатися про *справжнє коріння*, дійти до *першоджерела*» [1, с. 31].

Цей символ також вжито в іронічному контексті завдяки явищу градації у поєднанні з анафорою, що дозволяє акцентувати увагу та посилити емоційність: «Не уявляю, де шукати ту стартову точку, звідки можна відстежити моє *генеалогічне дерево*. – *Твоє дерево...* – Саме так! *Дерево, якого не існує*. Як тієї верби! – сказав він з трохи нещирим, вимушеним сміхом» [1, с. 144].

Епітет характеризує предмет шляхом виділення певної ознаки, що демонструє його з неочікуваного ракурсу. Вони притаманні усім творам усіх стилів, проте використання епітетів все одно має індивідуалізований характер [6, с. 338]. У розглянутому творі вони характеризують як неістот, так і істот.

Епітети, використані для опису предметів, позначають призначення: «Стоячи під душем, огорнута *благодійним* теплом води, вона змила з себе всі свої печалі та втому» [1, с. 187] або вишукані кольори: «У вітальні перед каміном стояла канапа *кремового* кольору, вкрита пледом у *відтінках крижаного туману*, що гарно пасувала до іншої обстановки» [1, с. 12].

Епітети, використані для опису реакцій та вчинків людей, часто позначають емоції як ситуативні реакції: «Толлефа трохи спантеличив *депресивний* кут, у який завертала розмова» [1, с. 192], «У цьому питанні Толлеф надав перевагу *розмитому живопису*» й жодного бажання щось підмалювати донині не відчував» [1, с. 6].

Значно глибшими є почуття, виражені такими епітетами: «*Незносний* тягар докорів сумління, який Наталія відчувала через *трагічну* долю своєї родини, призвів до того, що вона вирішила порвати з *власною ідентичністю*» [1, с. 218].

Окрім того, епітети підкреслюють характер персонажів: «*Методична, нав'язливо-компульсивна цікавість* Толлефа до всього, що зблизька чи здалеку її стосувалося, була основною причиною тримати його на відстані» [1, с. 196]. У цьому прикладі головна героїня ставить сину медичний діагноз на основі його поведінки.

Типовим є використання епітетів для опису зовнішності: «*Несмілива* усмішка, *напружено-застиглий* вираз обличчя, узагалі *дуже гарненька*» [1, с. 10].

Такий вид тропу як порівняння пояснює особливості істот та неістот через зіставлення їх з іншими на основі подібності. Зв'язок між двома об'єктами відбувається за допомогою сполучників. Найбільш вживаними сполучниками у таких конструкціях є *мов (немов), як, ніби*: «Усе буде добре, – повторювала вона собі, *немов* мантру» [1, с. 28], «У неї такий самий протяжний голос, *як у батька*» [1, с. 151], «Вона махала листом перед своїм обличчям, *ніби* віялом» [1, с. 31].

Менш вживаними у порівняннях сполучники *наче, ніж*: «...Стара пані *наче* *равлик* ховалася в будиночок щоразу...» [1, с. 96], «Домашнє оточення створить більш сприятливу атмосферу для відвертих і сердечних розмов, *ніж* *лікарняний центр*» [1, с. 161].

Безсполучникові порівняння використовують орудний відмінок для виділення об'єкта: «Категоричність, з якою Наталія його обламувала, можна порівняти хіба що з *хвилерізом*, що стримить у морі й протидіє непогамовній воді» [1, с. 82].

Письменниця використовує порівняння як з об'єктами неживої природи: «Підкотила нудота, вона схопила газету й почала обмахуватися нею *мов віялом*» [1, с. 157], так і живої (тварини, птахи та комахи): «Вона гарчала *мов левиця...*» [1, с. 191], «Перед нею розтягнули пастку, і вона потрапила туди *мов пучьвірінок*» [1, с. 37], «– Я рада, що ти приїхала, бо більше сил нема витримувати медсестер, які кружляють наді мною, *мов бджолиний рій...*» [1, с. 178].

Серед порівнянь присутні також такі, де другим об'єктом є абстрактне явище: «Образи швидко змінювалися, *мов спалахи фотокамери*, а вона ретельно занотовувала їх на папері» [1, с. 162], «Коли прийшла медсестра, стара сиділа зі зведеними руками й широко розтуленим ротом, *немов зяюча безодня...*» [1, с. 186].

Присутні порівняння з такими функціями як за подібністю форми: «Виявилось, що її машину побило градом, *мов свинцевими кульками*» [1, с. 146]; та якістю: «Вона завжди вважала їхній союз міцним, *мов скеля*» [1, с. 17].

У якості порівнянь виступають також фразеологічні одиниці: «...Тож сценарії їхньої зустрічі ... були химерними, *як картковий будинок*» [1, с. 174].

Також подібні конструкції можуть бути розділеними між двома реченнями, тобто парцельованими: «– Наталія – це загадка, яку нам доведеться розгадати. *Мрамурова статуя*, і це зовсім не метафора» [1, с. 144].

Висновки. Отже, роман Шанталь Гаран «Natalia», що занурює читача у події Другої світової війни, підіймає багато важливих як загальнолюдських питань, так і присвячений проблемам жінок.

Роман, перекладений з французької мови, становить собою цікаве з точки зору лінгвокультурології, бо є сумішшю різних мов та культур, відображає українську культуру вустами люлини, яка знає про неї лише з інтерв'ю та архівних записів. Завдяки особистій зацікавленості та роботі з мігрантами, пошук ідентичності стає предметом її дослідження.

Цікаво переплетені між собою чотири мови: французька, англійська, німецька та латина. Лексичні реалії письменниці передає трьома з них: французькою, англійською та німецькою. Їх пояснення авторка переважно подає сама, подекуди пояснення винесено до приміток. Латинські вислови вжито серед фразеологічних одиниць.

Загалом, стійкі вислови вжито у творі досить широко. Явища подвійної актуалізації та авторської трансформації фразеологізмів слугують для виділення та підкреслення важливих для автора думок, подекуди створюють гумористичний ефект. Чимало фразеологічних одиниць пов'язано з релігією.

Крізь увесь твір зустрічаємо декілька важливих для автора та героїв символів. Один з них відображає важливе питання релігії – це Матір Божа Ченстоховська, яка несе в собі страждання людства, розраджує та втішає.

Інший наскрізний символ – генеалогічне дерево, що уособлює коріння, походження, родовід та першоджерело. Завдяки пошуку його сюжет розпочинається, розвивається та завершується.

Суб'єктивний, авторський погляд виражено у романі за допомогою використання епітетів, що характеризують як неживі предмети, так і істот: зовнішність, емоції, характер, почуття.

Порівняння є частотним прийомом, переважно за допомогою сполучників, проте трапляються і безсполучникові – за допомогою орудного відмінку, серед семантичних груп істота-істота, істота-неістота та неістота-абстрактне явище. Процес порівняння відбувається на основі подібності за формою, якістю чи функцією.

Таким чином, роман «Natalia» став цікавим об'єктом для дослідження і, безумовно, перспективним виглядає продовжити його у руслі роботи з оригіналом та перекладом твору або ж у ряді інших творів про війну та відображення долі жінки у вирі цих страшних подій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Natalia / Шанталь Гаран ; пер. з фр. Г. Залевської. Львів : Видавництво Анетти Антоненко, 2022. 208 с.
2. Герасимова А. 10 книжок серпня 2022 [Електронний ресурс]. *The Village Україна*. 2022. URL: <https://www.village.com.ua/village/culture/books-of-the-month/329055-knigi-misyatsya> (дата звернення: 02.03.2026).
3. Кондратьєва С. В., Овсієнко Л. О. Граматичні особливості перекладу німецькомовних творів на українську мову. *Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2023»* : матеріали наук. конф. 2023. С. 1385–1386.
4. Левченко О. Лінгвокультурологія та її термінна система. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми української термінології. 2003. № 490. С. 105–113.
5. Матузкова О. П. Лінгвокультура та переклад : монографія. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 226 с.
6. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підручник / за ред. Л. І. Мацько. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
7. Шепель Ю. О. Лінгвокультурологічні бар'єри та специфіка перекладу українською поезій Е. А. По. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2018. Вип. 32, ч. 3. С. 132–135.

Дата першого надходження статті до видання: 24.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026